

tològiques.

Respecte [1460, JRoig: «Semblà-m partit / prou acceptable, / ben agradable / per molts *respectes*», *Spill*, 4953], pres del ll. *respectus*, -ūs, 'acció de mirar enrere', 'consideració, mirament', derivat de *respicere* 'mirar cap endarrere'.

Amb aquest mot s'ha format una locució prepositiva *respecte a* o *respecte de*; igual que en castellà (per a una distinció en aquest, veg. RFCuervo, *Apunt. al L. Bog.*, pp. 284, 285, i DCEC II, 387, n. 1), s'han admès en català tots dos, i tots dos són antics: «al qui milloria haurà obtinguda / *respecte* dels altres, en lo més alt gremi, / un jachsí finíssim, obtindrà en premi, / gran premi e honra per ell merescuda», Antoni Massot, a. 1502 (*BiEscrBal.* I, 475.2.6.); «lo sentiment dels dels perills de V. S. en *respecte* dels designes dels enemics contra eixa ciutat de Barcelona, zelant de sa llibertat» (a. 1649) correspondència Perpinyà-Barcelona (*RLR* LXIII, 96); «yo no sé res al *respecte* de vós», Lacav., però d'altra banda *AlcM* cita *respecte a* i *en respecte de* en els *Quesits* d'Albert el Gran [c. 1500]. El *Dfa*. només registra *respecte a*, i recordo que el meu pare escriu quasi sempre això en les seves obres, i que jo des de jove he escrit quasi només *respecte de*, que és, si no m'enganyo, el que tendeix a predominar entre nosaltres des de c. 1930.

En ll. clàssic es troben ja frases que serviren d'antecedent a aquestes i que, estant en genitiu, més aviat corresponen a *r. de: huius respectu fabulae* «en sonjeant a cete fable», Fedre, *respectu rerum privatarum* «par des considérations personnelles», Livi. En francès i ang. no hi ha res de comparable; en it. avui es diu més aviat *riguardo a* 'respecte de', i *rispetto a* «in confronto» («*rispetto a* lui non sei nulla»), però també s'hi havien usat molt a *rispetto di* (S. XIV), *in rispetto di* «relativamente a» (Ss. XVI-XVII, Varchi, Pallavicino), *per rispetto di*, etc. (Petrocchi, sota la ratlla).

Respectar [1640, *DTol.*], *respectable* [Belv.], *respectabilitat*. *Respectiu* [Belv.], *respectivament* [Lacav.], *respectuós* [Lacav., *respectós*, 1750, *DAg.*], *respectuositat*. Duplicat pop. de *respecte*: *respit* ant. 'respecte' (Jaume I, 61), «temps concedit per a diferir l'execució d'alguna cosa», ross. (admès en el *Dfa.* per carta del mestre, 1948)=fr. *répit*.

Retrospectiu [Lab. 1888], format amb el ll. *retro* 'enrere': totes les llengües modernes l'imitaren de l'angl. *retrospective*, que ja es va crear en el S. XVII i d'allí fou imitat en francès, 1836, en castellà [on Baralt el 1855-74 el considerava neologisme, i l'Ac. Esp., encara no l'havia admès el 1843], etc.

Sospitar [fi S. XIII], del ll. imperial *sūspēctare* id (clàssic *suspīcari*), conservat en totes les llengües romàniques llevat del romanès i el francès (it. *sospettare*, oc. ant. i cast. *sospechar*, port. *sospeitar*) en la llengua antiga era reflexiu: «quant los hòmens de Perpinyà hagueren oyda la misatgeria del rey de França, sol nos *sospitaren* de res, per ço que ja eren assegurats, mas --- isqueren de fora per oyr çò que'l rey de Fransa volia dir», Desclot (*NCl.* IV, 140.16, § 140); «per tal com era gran nit no li volguem obrir, *sospitant-nos* que ell

no fos qualque mala persona», *Filla de Costantí* (*NCl.* XLVIII, 79).

D'on deriva *sospita* [1259]: «Richs homens qui sien a vós sens *sospita*», doc. ross. (*InuLC*); «un home reptava un altre de ladruniçi, e aquel scusava's --- e on pus fortment s'escusava, pus crexia e multiplicava la ira a aquell qui'l reptava, e major *suspita* avia en él, com sia cosa que ira e *suspita* se concorden», Lull (*Blanq.*, *NCl.* II, 85.14), «lo rey, quesques dixés, no havia bona *suspita* en lo Comte» (Desclot, § 148, *NCl.*, 8.27), «per ma fe, massa poria hom dormir! E yo no y he bona *suspita* e vijares m'és que ço que mon frare ha dit no-u hage en cor d'etendra ne de complir», Desclot (§ 134, *NCl.* IV, 84.20): curios això de la bona *suspita*, que avui no fóra possible perquè entenem que ja no cal dir que la sospita és dolenta. *Sospitós* [Desclot]: «tant lo havia *sospitós* d'aquell fet» (§ 148, *NCl.* V, 9.10), «per què tantost deu l'hom tolre / avinentes'a muylar / que a mal portar-la poissa, / enaxí com loc e gents / *sospitoses*, mijanceres», Eiximenis (profis. en el *Ll. de les Dones* II, v. 9; *EntreDL* I, 174), encara en doc. ross. de 1462 (*RLR* LI, 284); «*suspitós* de heretgia» c. 1705; Careta, *Barbr.*, s. v. *sospetxós*.

Sembla duplicat popular de *sospitar*, un mot *txospitar* que s'usa per a 'rondinar' a Monòver ('parlar malfiant-se' > 'parlar xiuxieujant'): «—Carmelita, en acabà la pessa assenta't —li diu una mare a sa filla—. Que no passa el àrie entre es dos? —respon la filla—. No *chospites*: és que la parella teua dansa com si chapa para llagostins», *Canyissaes*, 12.

En forma sàvia: *suspecte* [1647, *DTol.*, s. v. *suspitós*]. Del ll. *suspīcari*: *suspīcaç* [Lab. 1840], ll. *suspīcax*, -cacis id.; *suspīcàcia* [Lab. 1840].

Veg. encara *despectiu*, i algun altre, a *DESPIT*, mot provinent del ll. *despectus*, derivat de *despicere*.

LLISTA CORRELATIVA DE DERIVATS I COMPOSTOS: *espectacular*, *espectar*, *espectable*, *espectabilitat*, *espectador*, *espectanciós*, *espectaciós*, *espectant*, *espectimen*, *espectre*, *espectral*, *espectrofotòmetre*, *espectrogoniòmetre*, *espectrògraf*, *espectroheliògraf*, *espectroscopi*, *espectroscòpia*, *especular*, *especulació*, *especulador*, *especulatiu*, *especulativa*, *aspecte*, *aspectar*, *aspectual*, *circumspecte*, *circumspecció*, *conspicu*, *expectar*, *expectació*, *expectància*, *expectant*, *expectatiu*, *expectativa* f., *inspecció*, *inspeccionar*, *inspector*, *introspecció*, *introspectiu*, *perspectiva*, *perspicax*, *perspicacitat*, *perspicàcia*, *perspicu*, *perspicuïtat*, *prospecte*, *prospecció*, *prospectar*, *respecte*, *respecte a*, *respecte de*, *respectar*, *respectable*, *respectabilitat*, *respecciu*, *respectivament*, *respectuós*, *respectuositat*, *respit*, *retrospectiu*, *sospitar*, *sospitar-se*, *sospita*, *bona sospita*, *sospitós*, *txospitar*, *suspecte*, *suspīcaç*, *suspīcàcia*, *despectiu*, *despit*.

Espectral, *espectre*, *espectrògraf*, *espectroscopi*, V. *espectacle*. *Especulació*, *especulador*, *especular*, *especulatiu*, V. *espectacle*. *Espectulum* o *espècul*, V. *espill*. *Espedir*, V. *impedir*. *Espedregar*, V. *pedrar*. *Espeegar*, V. *impedir* i *desempallegar*. *Espei*, V. *cor-*